

05

A

1052

69

DISPUTATIO DE ETHICA

AFFECTIBUS IN GENERE,

Quam
Gratioso DEI Afflatu,
&

*Amplissima Facultatis Philosophicae permisso, in Illustrissima & celeberrima
Wittebergensi alma*

PRÆSES

M. MICHAEL TRONICKE,
Elect. Alumnus.

Respondente

JOHANNES Seyfried /
Lucena-Misnico.

Publico sed placido Eruditorum examini sistit

*Ad diem 6 Aprilis
Horis pomerid. In Auditorio Minori.*

WITTENBERGÆ
TYPIS JOHANNIS HAKEN
M. DC. LIII.

59

ALFRED GIBBS

IN GENÈRE

05 A 1052

VERLAG VON
M. DE LITTE

JOVA JVVA.

HAud immeritò ardua, atq; operosa affectuum moderatio videtur Heraclito lib. 2. Ethic. c. 2. & lib. 1. u. u. c. 9. Cùm, ad stipulante Quintiliano l. 6. p. 256. affectus tragicæ dispositiones & instinctus, indomitâ feritate, si rationi non concedant, truculentiores appellentur. Nemini autem non constat, quàm difficile sit indomitas feras cicutare & domare; quantò difficiliùs putemus esse, incontinentes & ingenio suo indulgentes, semperq; inpejus nitentes, affectus ita temperare, ut rationi se subdant. Ut inde rectè is fortior, qui se, quàm qui fortissima vincit, audiat, & divinis potius quàm mortalibus annumerari promereatur lib. 7. Ethicor. c. 1. lib. 10. Ethic. c. 7. prout Lacomibus cernere datur, qui nullâ aliâ, quàm virtutum exercendarum voluptate capiatur, & affectuum moderatione delectetur unicè. Plato cùm interrogaretur, quid tandem sibi volupe esset, respondit: se summâ voluptate capi, dummodò à nullâ capiatur. Hoc enim esset quod omnia pretio excelleret, mirabilesq; puritatis & suavitatis delectationes afferret. Sed si nullâ voluptate capi maximè delectatur, multò magis moderatio affectuum delectationes afferret iis, qui illis non indulgeant, imò moderari studeant. Quod ut etiam à nobis fiat, in Affectuum Definitionem & causas in quantum nobis assequi datur, inquirere lubet. Quorum Definitio ita se habet:

§. 1. Affectus sunt Passiones appetitus sensitivi in corde bonum persequendi & malum fugiendi.

§. 2. In Definitione Etymologia affectuum consideranda est. Affectus enim ab afficiendo dicuntur, dum appetitum subitaneis passionibus obruunt, & corpus perniciosis, si medio modo se non habent, mutationibus subjiciunt, ut non tale, fatente Cicerone, quale antea erat, habendum sit.

A 2

§. 3. Ety

§. 3. Etymologiam excipit æquivocatio, de qua opponens & respondens prius conveniant, quàm disputationem aggrediantur, quale vocabulum velint esse, an æquivocum an Synonymum l. 6. Topic. c. 6. p. 323. Ut eò facilius, id de quo agitur in Disputatione, si explanatum sit, quot modis vocabulum sumatur intelligatur l. 1. Top. c. 14.

§. 4. Quod sit, si videamus quot modis contrarium ejus dicatur. Contrariorum enim contraria consequentia sunt. l. 1. Topic. c. 13. p. 210. Jam *αἰσίοσθητος* operationis animæ sentientis denotat carentiam, sive stuporem, quo laborant illi, qui nullo percipiendi affectu gaudent l. 3. Eudem; c. 2. nec suavitate aliquâ delectantur l. 2. Ethic. c. 2. p. 23. si verò stupor carentiam significat, utique affectus potentiam denotabit, quæ stupori contraria est; sic in Physicis affectû esse, denotat ægrotum, vel morbo laborantem. vid. Probl. Arist. p. 910. Et deinde qualitatem, secundum quam alterari contingit. In Metaphysicis sumitur pro abstracto, cujus, ut & concreti est eadem ratio, cum sint conjugata. Ubi affectus sive affectio sunt habitudines Enti per se competentes, idq; denominantes & contrahentes. l. 2. Top. i. l. 5. Top. c. 3. In Politicis affecti dicuntur iudices muneribus corrupti l. 2. Rhet. p. 650. dum plus justo cupiditati Personarum indulgent singulari. Hinc ita infero: Quicquid est in multis disciplinis, illud est æquivocum lib. 1. Top. c. 14. Atqui affectus in multis disciplinis considerantur. E. In Ethicis affectus is dicitur, qui aliquem singulari amore prosequitur: In Mathesi affectiones quantitatis considerantur; In Logicis est Passio facilè ac citò transiens.

§. 5. Æquivocationem sequitur Synonymia, quæ vel in pluribus nominibus unam eandemq; rem denotantibus consistit: Ut Ensis & gladius; indumentum & vestimentum, affectus, affectio & appetitus motus. l. 2. Top. c. 2. l. 3. Phys. c. 3. l. 3. de anim: t. 54. ut & *σορῆ* quod non perturbationem significat, ut stoici volunt: cum perturbatio sit potius
con-

consequens affectum in excessu aut defectu peccantium.
Vid. Valla l. 4. Elegant. c. 78. vel etiam Synonymia in ratione
alicujus nominis ex æquo aliis inferioribus speciebus com-
petente habetur: sic ratio Passionis ex æquo competit iræ,
affectui & amori. l. 6. Top. c. 6. p. 363. ita tamen ut Passio sæ-
pè pro affectu à multis ponatur. Quibus non accedit. Au-
gust. l. 2. de Civit. Dei: Expressius, inquiens, πάθος passio
redditur, quàm affectus, cui melius respondet σοφὴ à verbo
σέγυεν, quod de naturali amore & inclinatione, quæ non
facile solvitur, dicitur.

§. 6. Ut ita facile constet, quòd Passio sit genus affec-
tuum, cum his ratio ejus ex æquo competat ratio Passionis,
quod facile ac citò transeat l. 1. de anim. c. 1. t. 17. 18. Hinc l.
4. Top. c. 1. & l. 3. de anim. c. 4. dicit. Philosophus: Si quis
unius speciei genus esse ostendat, simul omnium esse doce-
at. Jam verò ex Inductione constat, quod Passio sit genus
iræ, amoris, quæ sunt species affectus. Genus enim gene-
ris, est etiam genus speciei. Atqui Passio est genus affectus,
affectus verò est genus iræ, amoris & reliquarum specierum,
E. & Passio erit genus specierum sub genere subalterno con-
tentarum. De quo enim species tanquam genus dicitur, de
eo etiam genus & generis genera omnia in quid prædican-
tur. l. 4. Top. c. 1. p. 304. §. Δ. De quo Prudentia dicitur, de
eo etiam genus Prudentiæ dicitur. De quo Virtus, de eo et-
iam genus virtutis dicendum est. Cum genus inferius & su-
perius sint ejusdem divisionis prædicamentalis l. 4. Top. II.
pag. 302. Quæ omnia affectui competunt. Affectus dicitur
de speciebus, de Affectu verò prædicatur Passio, quod est
Genus generis, & superius respectu illius. Ut ita ex æquo
de Passionis ratione affectus & omnes ejus species partici-
pent, & quidem casu, quod passioni propriè convenit, dum
casu quis patitur, irascitur & ad aliquid amandum vel fugi-
endum incitatur. Ex quibus facile apparet, quod Passio sit

A 3

genus

genus affectuum non perturbatio, ut Stoici volunt, qui eos, opiniones, & prava iudicia esse volunt.

§. 7. Nec est, quod objiciat quis & dicat; Affectus sapius motus l. 1. de Anim: c. 1. potentias & facultates nominari l. 1. Ethic. c. 13. l. 2. Ethic. c. 2? sed sciendum, quod Philosophus ex notioribus nobis ad notiora naturam procedat, ex notioribus enim semper docendum & discendum est. l. 1. Phys. c. 1. l. 2. Ethic. c. 2 p. 23. l. 7. Eudem. c. 1. & 7. lib. 7. Ethic. c. 2 l. 5. Eudem. cap. 2. Tali methodo utitur Phil. l. 1. de anim: c. 1. T. 2. & 3. p. 442. dum iram Physicè ac Dialecticè describit: quòd scilicet ira in Physicis sit fervor sanguinis circa cor, in Dialecticis verò: Appetitus recontristationis, sive appetitus motus vindicandi l. 8. Top. c. 7. quarum illa notior nobis est definitio quam hæc, cum ex fervore facile appareat ira. Hic verò definiendi modus observatur & adhibetur in iis, in quibus ab affectis ad causas rerum earumq; cognitionem procedimus, & pervenimus, ac per manifestiora nobis, incognita nature indigitamus: Ut in pueris cernere datur, qui omnes viros prius patres nominant, quam ad notiora naturam vocabula veniant, & addiscant l. 1. Phys. c. 1. Sic notior est motus, quam passio, licet aliàs non multum discrepent, si continuitas non attendatur, quæ passioni, prout hoc loco consideratur, non attribui potest l. 2. Eudem. c. 3. De reliquis idem iudicium esto, quæ omnia distinctioni supra data dirimi possunt. De genere qui plura desiderat l. 4. Top. adeat, in quo ea, quæ pro destruendo & adstruendo genere faciunt inveniet.

§. 8. Generi succedit Differentia, quæ cum illo quamcunque definitionem ingreditur l. 1. Top. c. 7. Nostræ verò Definitionis differentia est: Persecutio boni honesti conformitatem cum rectâ ratione habentis; nec non utilis, & iucundi cum appetitu convenientis, & voluptatem afferentis; & fuga mali, quæ propulsat & prohibet, ne contraria
malum

malum inferant, quale bonum est medicinis, quæ prohibet,
ne morbi inferantur, & sanitatem conservat: quam sequi-
tur virtus, quæ hanc utilitatem affert affectibus, dum effi-
cis, ut à vitis præserventur & molesta propulsentur atque
voluptate afficiantur, si eo, quo par est modo, se habeant, &
non à præscripto rationis recedant; sed voluntati ut servus
Domino obediant, ejusq; mandata capessant & prosequan-
tur l. 2. Ethic. c. 2. l. 1. *μ. μ. c. 7.* Quod præprimis affectibus &
appetiti competit & incumbit. Hinc Philosophus appetitum
naturale & agnatum esse, appetere bonum, & depellere sive
prohibere malum, ne corrumpatur, dicit l. 7. Ethic. 1. l. *μ. μ. c.*
7 p. 228. Quod verò alicui naturale est, illud essentiam &
differentiam ei constituit. Jam appetere & persequi bo-
num appetitum & affectibus naturale est, fugere corruptionem
& conservationi studere, eamq; appetere; cujus enim con-
trarium est fugiendum, illius alterum est amplectendum l. 7.
Rhet. c. 6. p. 620. et. p. 619. Ut ita ex actione affectuum essen-
tiam haud obscure cognoscere liceat; qualis enim est actus
uniuscujusque rei & operatio, talis est etiam essendi ratio e-
jus, cum hæc illa notificet, & character ejus sit, qui affectus
ab aliis omnibus facultatibus distinguit, Et illis differentiã
exhibet, dum per actiones ab intellectu & voluntate distin-
guuntur. Actiones enim, mores, & vitæ genus, quodvis distin-
guunt & differentias rerum exhibent lib. 1. Histor: Animal:
c. 1. p. 827. lib. 6. Ethic. c. 6. p. 352. sic actio visus, gustus distin-
guit, visum & gustum ab aliis sensibus & differentiam eorum
indicat, ut quid intersit inter species ex uno genere proma-
nantes cognoscamus lib. 1. Top. c. 14. Alias in quo conveni-
ant atque discrepent, inquirere possumus per dissimilitudi-
nes & convenientias, quas affirmatio & negatio præstant, cum
semper affirmativa differentia positiva etiam oppositam ne-
gativam requirat lib. 6. Top. c. 6. quia simul affirmari & negari
de eodem non possunt l. 6. Topic. c. 3.

§. 9. Nec

§. 9. Nec impedit, quod Differentia affectuum simul affirmativa & negativa esse videatur in eodem subjecto, de quo tamen non simul affirmatio & negatio institui potest? Cum impossibile sit idem simul esse & non esse l. 3. *μ.* c. 4. Ita malè differentia lineæ ponitur, quod sit longitudo latitudine carens? cum agentia & negantia de eadem re dici non possint, ut ita non rectè se habeat differentia lineæ? At in Definitione Affectus res aliter se habet, in quâ differentia alia atque alia objecta respicit, & se successivè habet, ut in Definitione affectuum videre est. Hujus generis definitiones plures dantur in relate oppositis, & privatis, quæ habent differentias negantes læpissimè; cum & ipsæ sint negativæ; ut cæcus est, qui non habet visum. Ut & in contrariis; sic E-nunciatio est oratio verum vel falsum significans. Bonum est quod potest rectè agere & pati, Sol est astrum quod liquefacit & indurat; Accidens quod potest abesse & adesse sine subjecti interitu. Quæ omnia cum definitione affectuum optimè conveniant, in quibus diversa objecta habentur, circa quæ virtus subjecti occupata est, ut in sole apparet. Alias non licet speciem loco differentiæ ponere in definitione? cum non quale sed quid res sit indicet, quod ii faciunt qui convitium definiunt, quod sit contumelia cum irrisione? Ir-risio enim est species contumeliæ, quæ non potest esse ejus differentia. l. 6. Top. c. 3. p. 345. §. F. l. 2. de cælo c. 3. Nec mortale rectè à Porphyro. in Prædicab. p. 20. & 27. pro differentiâ in respectu Angelorum ponitur? Cum sit quid privativum, quod non constituit essentiam hominis, sed eam potius corrumpit, plura de differentiâ videantur lib. 6. Top. ex quo eam destruere & adstruere licet.

§. 10. Differentiæ succedit causa efficiens, facultas cognoscens & appetens l. 3. de anima c. 10. quæ speciè objecti à sensibus externis, qui sunt receptaculum quasi rerum & imaginum objectarum l. 2. de animâ c. 10. immissam, à sensu communi ve-
rò re-

rō receptam, & à Phantasiâ oblatam cognoscit, & dijudicat, quod intellectui incumbit, qui phantasmata discernit, & voluntatem ad eligenda movet, atque affectus instigat, ut ea persequantur vel fugiant. Hinc ita: Quicquid movet alterū ad aliquid efficiendum illud causa meritò istius motus censi debet. Atqui facultas cognoscens sive intellectus id facit. Ergò. Cui id opus naturâ constitutum est, ut objecta dijudicet & cognoscat, quod nulli alii facultati competit, siquidem quælibet pars animæ naturâ ad opus suum peragendum ordinata est, lib. de mot. animal. c. 7. c. 8. c. 10. & l. 3. de anim: c. 3. t. 59. Jā quæcūq; facultas instigat affectus ad persecutionem boni, & fugam mali, illa eorum causa est. Atqui intellectus sive facultas cognoscens id præstat, in intellectu non cognosceret objecta non appeti possent: cū ignota nemo curet, neque appetat, ut ita sine præviâ cognitione affectus non fieri possint. Igitur intellectus etiam comparatur Domino, qui servis præcipit, quid facere & omittere debeant l. 1. Ethic. c. 13. p. 20. §. D. Hinc Philosophus cognitioni & imaginationi rerum cognitarum potestatem tribuit. l. 2. m. m. c. 6. p. 223. lib. 2. de anim: c. 6. Cui calculum Quintilianus suum adjicit lib. 6. c. 2. dum cognitionem & Phantasiam describit; quòd sint affectiones, per quas imagines ita præsententur animo, ac si res ipsas haberemus, sic imagines terribilium faciunt & efficiunt in nobis horrorem, & terrorem. Igitur sect. 6. Problemat. p. 877. quærit Philosophus quæ fiat, & quænam sit causa horrois, quum aliquem scari, torqueri, decollari videamus, aut ferram acui audiamus, imò quæ sit causa, quòd dentes hebetescant, cum aliquis acida comedat, quòd in totum Philosophus imaginationi & cognitioni attribuit, quæ res naturales tam valdè imprimant. Licet in brutis aliter eveniat, quæ facultate cognoscendi destituuntur, nisi quis intellectu ea prædita esse velit. Ut in formicâ videre est, quæ simulacra Prudentiæ satis præ se fert, dum grana, cui vis seminalis inest, corrodit, ne

B

pullu-

pullulent. Problem. Phil. p. 79. ut illas unâ cum 'apibus' etiam multis sanguineis prudentiores Philosophus iudicet. l. 2. de part. Anim. c. 4. lib. 1. Met. c. 1. l. 6. Ethic. c. 2. l. 2. Phys. c. 8. p. 471. & l. de Mem. c. 2. Verum per instinctum naturalem id fieri censet. Similiter se res habet in avibus marinis, quæ tempestate oriundâ mare relinquunt, & ad deserta loca se conferunt. Al. l. 3. de animâ t. 155. Havenreut. in Comment. de animâ c. 3. p. 305. Quæ cum potius ad Physicam, quàm ad Ethicam spectent, relinquo, & in tantum de facultate cognoscendi & appetendi hic ago, in quantum satis est ad ea, quæ ab Ethico desiderantur. l. 1. Ethic. c. 13. p. 19.

§. 11. Cum verò causa efficiens agat in materiam per formam ad finem obtinendum, ad causam materiale accedemus, quæ est cor, in quo causa efficiens est. l. de mot. animal. c. 8. Cor enim est principium motûs, sine quo & spiritibus naturalibus nulla fit actio l. de mot. animal. c. 5. & 8. l. 1. *μ. μ.* c. 9. l. 3. de anim: c. 10. siquidem in eo facultas cognoscens appetitum cum spiritibus naturalibus movet, ut id, quod sibi conveniens est mediante temperamento & aliis concurrentibus causis appetat, qui, si admonitioni intellectûs & voluntatis concedit, medio modo se habet l. 1. Ethic. c. 13. p. 20. sin verò eidem se opponat, perturbatur à spiritibus cor, qui in se agendo ad pulpitandum & effervesendum id commovent, & vim ob circumstantes frigus erumpendo eidem inferunt, ut tempore hyberno in arboribus excavatis fieri solet, & in incontinentibus apparet l. 2. Eudem. c. 1. p. 255. quorum appetitus à brutis nil differt l. 3. de anim: c. 11. dum affectibus concedunt, & pro lubitu faciunt, quicquid volunt l. 1. *μ. μ.* c. 7. ut ita sensitivus apud illos appetitus prævaleat rationali, qui convenientia appetit, & irascibili, qui nociva fugit. l. 1. *μ. μ.* c. 7. l. 2. de animâ t. 27. lib. 1. Ethic. c. 4. p. 8. & 12. l. 3. de animâ c. 7. l. 2. Ethic. c. 5. l. 2. Top. c. 3. Piccol. l. de defn. rerum. p. 369.

§. 12. Formalis causa cum differentiâ coincidit,
de

de qua cum §. 8. egerim, hic nolo actum agere, sed statim ad causam finalem me converto, quæ omnia affectibus prædita eò pugnaciùs atque animosiùs in actiones suas fert, & eò vehementiùs ad eas subeundas incitat, ut perfectionem ita consequantur, & in pletionem percipiant affectus. Aliàs enim frustra à natura dati essent, si non certum haberent finem, & præservarent hominem à vitiosis inclinationibus. Ut ira præservat hominem ne libidini indulgeat, & Venereis cogitationibus succumbat. l. 4. Ethic. c. 11. §. F. l. 7. Ethic. c. 15. p. 125. sic timor facit, ut vitemus pericula, & observemus honesta, de quibus in sequentibus. His unum vel alterum Problema adjiciemus, quorum est:

I. Utrum affectus vitiosi sint nec nè? Ad quod Respondetur negando. Ut verò argumenta ad hoc problema destruendum idonea adhibeamus, ante omnia videndum est, ad quemnam locum Topicum pertineat; cum omnis propositionis quæstio, aut proprium, aut genus, aut accidens, aut definitionem declaret, atque ad alterutrum horum referri debeat, l. 1. Top. c. 3. & 4. p. 260. Ergò etiam hoc Problema vel ad genus vel ad accidens referendum erit. Non verò ad illud, cum non quærat quid sed quales sint affectus. Quale verò ad locum Top. 3. Accidentis refertur, ex quo ita argumentari possumus 1. Quicquid est ex genere bonorum, illud non est vitiosum l. 3. Top. c. 1. p. 291. Atqui affectus si Physicè considerantur, sunt in genere bonorum, quod facile nemo negaverit, nisi in Deum ipsum injuriosus esse velit. 2. Quicquid est causa boni alicujus adipiscendi, illud per se non est malum. Atqui affectus sunt causa. Ut in præcedenti §. dictum fuit. Ergò. 3. Quicquid est in re meliori illud non est vitiosum. Atqui affectus sunt inanimata quæ est melior corpore. E. 4. Cujus contrarium est malum illud non est vitiosum, atqui stupidam esse est malum. Ergò affectum esse erit bonum. 5. Quicquid facit ad Summum Bonum obtinendum illud non est vitiosum. Atqui affectus si medio se habe-

habeant modo, id faciunt. Ergò. 6. Quicquid ex accidente malum est, illud non est vitiosum per se, quemadmodum Stoici volunt, quod per se sint pravæ opiniones, quæ non nisi ad malum incitarent & quod tamen ex accidente fit, quatenus rationi repugnant, & eidem obedire recusant. His probabilibus possunt ex Ethicis & Physicis alia adjungi, quod scilicet sint potentiaæ naturales & motus l. 7. Ethic. c. 2. l. 2. Ethic. c. 4. qui omnibus à naturâ competunt, impletionem verò & perfectionem ab objectis habent. Congenitus enim est omnibus jucundorum sensus. l. 3. Eudem. c. 22. Rhet. c. 1. Ad objectiones ex libro 2. Ethicor. c. 4. respondetur & l. 2. Ethic. c. 2. p. 23.

II. Utrum affectus præsent objectis necesse? Quod negatur in idem ex lib. 3. Top. & quidem cap. 1. ex quo ita inferre licet; Omnis finis est præstantior iis, quæ sunt ad finem. Atqui objectum est finis. Ergò. 2. Ex cap. 2. concluditur de præstantiâ alicujus rei, hoc modo: Ex quo majora bona sequuntur illud præstat eis, quæ talia non habent. Atqui ex bono sequitur voluptas, quæ melior perturbatione. 3. Quicquid eget alio, hoc verò non eget illo id est præstantius. Jam affectus egent bono, hoc verò non eget illis. 4. Quicquid est exoptandum illud est præstantius eo, à quo appetitur. Atqui bonum objectum. 5. Cujus prætermisio est fugienda illud præstantius est eo, à quo prætermittitur. Atqui boni appetendi prætermisio est fugienda. Ergò. Tantùm hâc vice plura in posterum Deo dante. Cui sit perpetuus, Maxima laus, & honos

F I N I S.

05 A 1052

ULB Halle

3

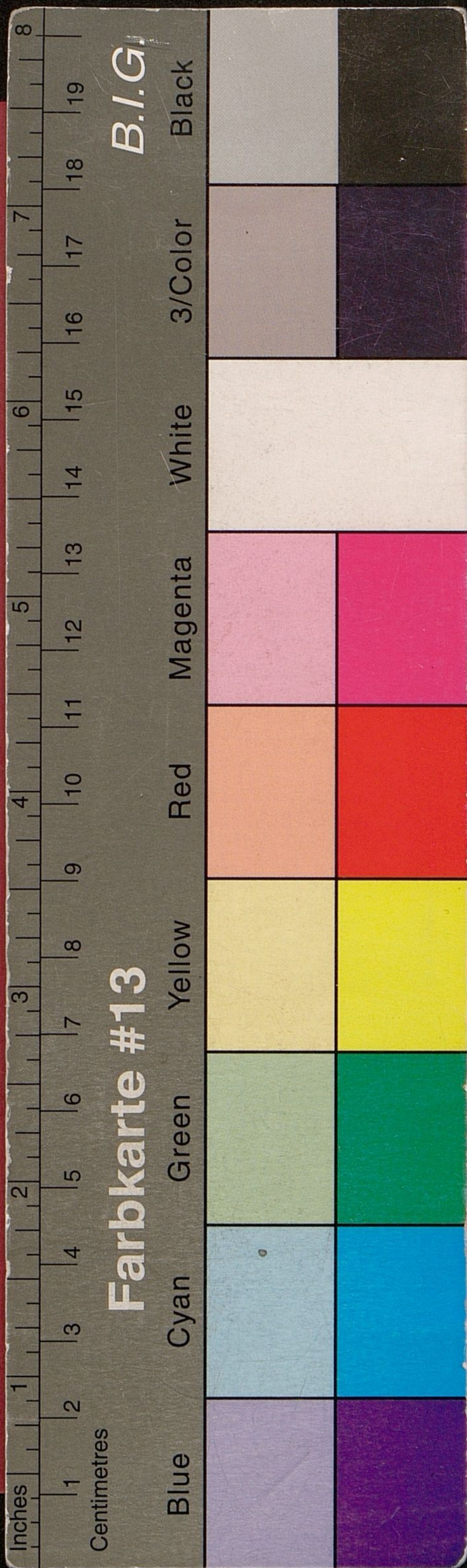
003 755 207

1017

DISPUTATIO 69
DE ETHICA
AFFECTIBUS
IN GENERE,

Quam
Gratioso DEI Afflatu,
&
Amplissima Facultatis Philosophicae permisso, in Illustrissima & celeberrima
Wittebergensi alma
PRÆSES
M. MICHAEL TRONICKE,
Elect. Alumnus.

Respondente
JOHANNE Seyfried /
Lucena-Misnico.

Publico sed placido Eruditorum examini sistit

Ad diem 6 Aprilis
Horis pomerid. In Auditorio Minori.

WITTENBERGÆ
TYPIS JOHANNIS HAKEN
M. DC. LIII,
69